

P

PŘÍBĚH PANELÁKU

V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Od 15. října 2015 do 3. ledna 2016 se v Ostravě představí exteriérová výstava *Příběh paneláku v Moravskoslezském kraji*, která přiblíží historii a současnost vybraných panelových sídlišť v Ostravě (Zábřeh, V. obvod Poruby, Jindřiška), v Karvině (Ráj) a v Havířově (Podlesí). Tato výstava, volně přístupná široké veřejnosti v Husově sadu, je šestou výstavou z putovního cyklu věnovaného vybraným panelovým sídlištím v jednotlivých krajích České republiky.

„Rádi bychom ukázali, že všechna sídliště nejsou stejná, že to nutně nemusejí být monotónní shluky krabic vyprojektované anonymním týmem v projekčním ústavu,“ vysvětluje hlavní autorka projektu Lucie Skřivánková (Zadrazilová) z Uměleckoprůmyslového musea v Praze. „Panelová sídliště mají svou minulost, přítomnost a v mnoha případech i rozvojový potenciál a pro své obyvatele představují domov. Bylo by proto chybou zavírat oči před osobitostí řady z nich a nechat se ovlivnit jednostrannými odsudky,“ dodává.

Exteriérová výstava návštěvníky seznamuje se třemi panelovými sídlišti přímo v krajském městě a po jednom sídlišti z Havířova a z Karviné. Jedno z nejstarších tuzemských sídlišť se nachází v Ostravě-Zábřehu. Jeho dějiny se začaly psát roku 1946, kdy významný meziválečný architekt Jiří Štursa navrhl funkcionalistické Vzorné sídliště u Bělského lesa s komfortními byty. Během tří desetiletí se rozrostlo do velikosti okresního města, uplatnily se tu nejrůznější panelové soustavy a dnes zde žije více než dvacet tisíc obyvatel. Pátý obvod Ostravy-Poruby reprezentuje sídliště pozdního modernismu první poloviny 60. let s pravoúhloú skladbou deskových a bodových domů, které mají přiznanou panelovou strukturu. Zajímavý je i princip členění obytného celku na tzv. mikrorajóny. Dominantou ostravského sídliště Jindřiška, nacházejícího se v centru města, je dvaadvacetipatrový montovaný obytný dům postavený jako experiment ve druhé polovině 60. let.

Největší sledované sídliště v kraji, karvinský Ráj, se budoval od druhé poloviny 50. let jako hornické sídliště, dnes v něm žije zhruba polovina obyvatel města. V 60. letech byly navrženy atypické výškové obytné domy a budovy občanské vybavenosti, které akcentují důležitá místa sídliště. Havířovské sídliště Podlesí z 60. let odkazuje ke skandinávské inspiraci jak promyšleným umístěním v krajině, tak i zakomponováním rokle s lesoparkem do struktury obytného celku.

Na realizaci těchto sídlišť se často podíleli velmi schopní architekti, kteří tvůrčím způsobem rozvíjeli myšlenky architektů a urbanistů meziválečné avantgardy. Výstava se rovněž věnuje otázkám urbanismu, dispozicím bytů, umělecké výzdobě sídlišť i stavebním technologiím. Neopomijí ani otázku, jaká je věková, vzdělanostní a profesní struktura zdejších obyvatel a jak se proměnila od doby výstavby. „Na příkladech ukazujeme, co se s vybranými panelovými sídlišti děje dnes, zda regenerační zásahy přispěly ke zlepšení obytného prostředí nebo naopak narušily genia loci těchto celků,“ doplňuje Lucie Skřivánková.

Grantový úkol *Panelová sídliště v České republice jako součást městského životního prostředí: Zhodnocení a prezentace jejich obytného potenciálu* je pětiletým výzkumným a výstavním projektem, na kterém spolupracují téměř dvě desítky historiků architektury, architektů, urbanistů, památkářů, demografů, sociologů a dalších odborníků z muzejních i akademických pracovišť. Odborným garantem je historik umění profesor Rostislav Švácha, institucionálně projekt zajišťuje Uměleckoprůmyslové museum v Praze. Ministerstvo kultury ČR projekt podporuje v rámci grantového programu výzkumu a vývoje národní kulturní identity (NAKI).

Vedle souhrnné česko-anglické monografie o problematice sídlišť a dílčích odborných textů a publikací je hlavním výstupem projektu série třinácti výstav v jednotlivých krajských městech, která v roce 2017 vyvrcholí soubornou výstavou v Praze. Výstavní cyklus je určen zájemcům z řad odborné i laické veřejnosti. Expozice podle návrhu architektonického ateliéru A1 Architects (Tereza Schneiderová, Lenka Křemenová, David Maštálka) má podobu stylizovaného panelového městečka. Šest volně stojících prvků z lehčeného betonu vyrobila na míru pro účely projektu firma LIAS Vintířov. Autorem grafického řešení je Štěpán Malovec.

Panelová sídliště představují důležitý urbanistický, architektonický i historický fenomén. Přestože byla nejtýpčtější a nejrozšířenější formou hromadné bytové výstavby 50. až 80. let, a dnes na sídlištích žijí téměř tři miliony obyvatel České republiky, je výzkum jejich významu a sociokulturní role teprve v počátcích. Po letech jednostranné kritiky a odmítání jsme dnes nicméně svědky vzrůstajícího zájmu o téma panelových sídlišť nejen mezi odborníky a obyvateli těchto sídlištních celků, ale také mezi současnými umělci a lidmi, které zajímá z nejrůznějších aspektů vývoj moderního města.

Termín konání:
15. října 2015 – 3. ledna 2016

Adresa:
Husův sad, Ostrava

Další informace:
www.panelaci.cz
www.upm.cz
www.facebook.com/panelaci

Nabídka programů pro školy:
www.panelaci.cz/stranka/pro-skoly

Pořadatel výstavy:
Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Spolupořadatel výstavy:
Artalk.cz

Kontakty:
Lucie Skřivánková (Zadrazilová)
hlavní řešitelka projektu
608 303 455
zadrazilova@upm.cz

Eva Mahrezi
produkční výstav
778 543 949
eva.mahrezi@yahoo.com

Identifikační kód projektu v rámci programu Ministerstva kultury ČR
Výzkum a vývoj národní kulturní identity (NAKI) je DF13P010VV018

Výstavu podpořily:
LIAS Vintířov, lehký stavební materiál, k. s.,
Zemako, s. r. o.,
Adverter, DSV Česká republika,
Svaz výrobců cementu ČR,
Výzkumný ústav maltovin Praha, s. r. o.,
Městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz

Mediální partneři:
Art+Antiques, Beton TKS, Czechdesign.cz,
Český rozhlas, DesignCabinet.cz,
DesignGuide.cz, DesignMagazin.cz,
PragueOut.cz, Radio 1